

Yritysjohtaja- kapitalismiin siirtyminen Suomessa; ammatti- johtajuuden kasvu suomalaisissa suuryrityksissä

Liiketaloustieteessä vaikutusvaltainen managerikapitalismi -hypoteesi perustuu liiketoimintahistorian keskeisen tutkijan Alfred D. Chandlerin tutkimuksiin. Käsitteellä viitataan muutokseen, jonka myötä siirryttiin henkilökohtaisesta kapitalismista yritysjohtajakapitalismiin. Yritysjohtajakapitalismissa omistajuus ja johtajuus on erotettu toisistaan. Ammattijohtajat ovat suurien monialaisten suuryritysten johdossa.

Tämän artikkelin näkökulma on rakennettu "managerial capitalism" -kirjallisuuden pohjalta. Tässä artikkelissa testataan ns. yritysjohtaja vallankumous -hypoteesia suomalaisella aineistolla. Artikkelissa tuodaan myös esille ammattijohtajien, perhe- ja sukuyritysten johtajien sekä perustajajohtajien osuutta suomalaisessa yritysjohtajistossa. Tavoitteena on esitellä

näiden ryhmien osuuden kehitystä ja muutosta itsenäisyyden aikana.

Artikkelin aineistona ovat kaikki vuorineuvoksen arvonimen saaneet suomalaiset yritysjohtajat, joita on yhteensä 295. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa lisätietoa siitä, milloin ammattijohtajat ottivat vallan vanhalta omistaja-johtaja sukupolvelta. Keskeinen tutkimuskysymys on; milloin ja miten palkkajohtajat ottivat vallan vanhalta omistaja-yrittäjä sukupolvelta?

Aikaisemmissa kotimaisissa tutkimuksissa asiaa ei ole juurikaan käsitelty, eikä samanlaisella aineistolla. Pohjoimaissa asiasta on ilmestynyt enemmän tutkimuksia. Tutkimuskysymykseen on annettavissa vastaus tutkimalla ammattijohtajien osuutta suomalaisten vuorineuvostason johtajissa.

Vuorineuvoksia koskevan aineiston perusteella ammattijohtajat saivat hallitsevan aseman 1910-luvulla. Tässä vaiheessa yritysten perustajilla oli suuri osuus johtajistossa ja yritykset olivat perinteisiä perhe- ja sukuyrityksiä. Arvonimen saaneista johtajista enemmistö oli ammattijohtajia 1930-luvulla. Nämä johtajat olivat aloittaneet johtamistehtävänsä keskimäärin 1910- ja 1920-luvuilla. Johtajien syntymävuosien tarkastelun mukaan enemmistö johtajista oli ammattijohtajia ensimmäistä kertaa vuosina 1870–1889 syntyneissä. Näin arvioituna suuryrityksissä yritysjohtajakapitalismiin siirtyminen voidaan ajoittaa 1900-luvun kahdelle ensimmäiselle vuosikymmenelle. Ammattijohtajuuden nousu tapahtui tutkimukseni mukaan suuryrityksissä aikaisemmin kuin asiaa käsitellessä tutkimuksissa on arvioitu. Ammattijohtajat tulivat suhteellisen lyhyessä ajassa hallitsevaan asemaan.

Tutkimuksen mukaan omistamisen ja johtamisen eriytyminen on ollut suomalaisessa

EXECUTIVE SUMMARIES

yrittäjämässä selkeä linja. Siirtyminen omistajayrittäjäkaptalimista yritysjohtajakaptalimiin on alkanut 1900-luvun alkupuolella. Suuryrityksissä ammattiyrittäjäkaptalimissa oltiin jo ennen toista maailmansotaa. Tämä on varhaisempaa mitä aikaisemmin on arvioitu. ■